

2011-01-14

43-2010:1414

Skolbeslut för grundskola

efter tillsyn av Helenelundsskolan
i Södertälje kommun

2010-01-14

Rektorn för Helenelundsskolan

Vatt-Annas väg 5-7

151 89 Södertälje

Södertälje kommun

151 89 Södertälje

Tillsyn i Helenelundsskolan

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1-7

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Helenelundsskolan och Södertälje kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Helenelundsskolan behöver utveckla sina undervisningsmetoder så att undervisningen anpassas efter elevernas behov, erfarenheter och förutsättningar. Eleverna gör ofta samma sak vid samma tidpunkt utan att hänsyn tas till deras bakgrund eller förkunskaper. Det innebär bland annat att flera elever utför uppgifter, vars syfte och innehåll de inte förstår. I exempelvis en klass har eleverna skrivit om ett rovdjur. Trots att uppgiften är slutförd är det många centrala begrepp och ord som eleverna fortfarande inte förstår eller känner till, vilket gör att deras kännedom om rovdjuret är mycket begränsat.

Vidare är elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer i många fall begränsat och behöver utvecklas. I detta ingår att öka skolans förväntningar på eleverna samt att göra undervisningen mer stimulerande. Undervisningen behöver i

högre grad tillgodose elevernas individuella behov så att de inte begränsas i sitt lärande och i sin kunskapsutveckling.

Vid tillsynen framkommer att det finns brister i skolans måluppfyllelse. I de nationella ämnesproven i så väl årskurs 3 som årskurs 5 är det många elever som inte nått kravnivån. Andelen elever som inte nått kravnivån i årskurs 5 är större än i årskurs 3. Rektorn har inte gjort någon analys av orsaken till att elevernas resultat försämras ju äldre de blir. Det finns också brister vad gäller rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat. Utöver detta framkommer att skolan brister i de stödsatser som ges till elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Skolan behöver se över arbetet med särskilt stöd för att höja måluppfyllelsen.

Rektorn behöver ta en mer aktiv roll som pedagogisk ledare. I dagsläget genomför rektorn lektionsbesök, men han behöver försäkra sig om att ha en mer omfattande insyn och kunskap om hur undervisningen bedrivs. Sammantaget behöver rektorn säkerställa att verksamheten lever upp till kraven i de nationella styrdokumenterna i syfte att göra lärandet lustfyllt, stimulerande och tillåtande.

Tillsynen visar vidare att skolan behöver vidta kraftfulla åtgärder för att säkerställa att alla elever garanteras en trygg studiemiljö. Det förekommer kränkningar mellan elever. Vissa elever har varit utsatta under en längre tid och även om skolan har vidtagit åtgärder har de inte lyckats stoppa den kränkande behandlingen helt. Det förekommer även att lärare bemöter elever på ett sätt som inte är respektfullt. I samtal med elever samt vid Skolinspektionens observationer i lärandemiljön framkommer att det finns brister i arbetsron på lektionerna.

Skolinspektionen har i tillsynen av Helenelundsskolan identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Helenelundsskolan ser inte till att alla elever når kunskapsmålen i alla ämnen. Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurserna 3 och 5 indikerar på att elevernas kunskapsresultat behöver förbättras (Lpo 94, 2.2 Kunskaper, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, Kursplanerna).
- Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande (Lpo 94, 2.2 Mål och riktlinjer).
- Rektorn ser inte till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella målen i tillräckligt hög grad (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Lpo 94 2.2 Mål och riktlinjer Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar).

- Rektorn ser inte till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna genomföra sina arbetsuppgifter (Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar).
- Rektorn ser inte till att lärarna regelbundet utvärderar elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen utifrån kursplanernas krav (Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg).
- Rektorn ser inte till att lärarnas arbete med att ge eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling uppfyller författningarnas krav när det gäller de individuella utvecklingsplanerna (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Rektorn inhämtar inte tillräcklig kunskap om och följer inte upp lärarnas undervisning (2 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar).
- Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet och använder detta underlag för att nå de nationella målen (2 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 1, Den enskilda skolans utveckling Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar).
- Rektorn utvärderar och omprövar inte regelbundet och i tillräckligt hög grad skolans särskilda stödinsatser (5 kap. 1 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling, Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar).
- Eleverna upplever inte att undervisningen alltid är tillräckligt stimulerande (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag; God miljö för lärande, Lpo 94 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot, Lpo 94 2.2 Kunskaper, Riktlinjer).
- Rektorn ser inte till att lärarna samverkar i tillräckligt hög grad så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang (Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer).
- Rektorn ser inte till att alla lärare anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lpo 94, 2.2 Kunskaper).
- Eleverna ges inte tillräckligt med möjligheter att öka sitt inflytande över utbildningens utformning utifrån ålder och mognad (4 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer).

- Rektorn och lärarna har inte höga och tydliggjorda förväntningar på elevernas förmåga (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot).
- Ordningsreglerna efterlevs inte. Alla lärare tar heller inte ansvar för att de regler som är fastställda för skolan följs. (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen, Lpo 94, 2.1 Normer och värden, Riktlinjer).
- Rektorn ser inte till att all personal på skolan arbetar för att relationerna mellan vuxna och elever och elever och elever bygger på respekt och ömsesidigt förtroende (1 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande, Lpo 94, 2.1 Normer och värden)
- Rektorn ser inte till att det på skolan bedrivs ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling och att detta dokumenteras i en plan mot kränkande behandling (14 a kap. 1, 6-8 §§ 1985 års skollag, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Rektorn ser inte till att elever erbjuds undervisning i ämnet teknik och hemkunskap i årskurs 5 (4 kap. 3 a § 1985 års skollag, 1 kap. 2 § grundskoleförordningen Kursplanerna för ämnet teknik och hemkunskap).
- De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av är av varierande kvalitet och uppfyller inte alltid författningarnas krav (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Särskilt stöd ges inte till alla elever som har svårigheter i skolarbetet (4 kap. 1 § 1985 års skollag, 5 kap. 1 och 4 §§ grundskoleförordningen, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lpo 94, 2.2 Kunskaper)
- Studiehandledning på modersmål ges inte till alla elever som har behov av det (5 kap. 2-3 §§ grundskoleförordningen).
- Rektorn fattar inte alltid beslut enligt bestämmelserna. 2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen, (5 kap. 10 § grundskoleförordningen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen, 8 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bedömningarna redovisas i bilagorna 1-2.

Rektor och Södertälje kommun har ansvar för att Helenelundsskolans brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet för Södertälje kommun meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet. Skolinspektionen förutsätter dock att rektorn och Södertälje kommun snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att åtgärda bristerna.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Ylva Johnsson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Ann-Christin Hartman

Enhetschef

Ulrika Palm

Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan

Bilaga 2 Tillsynsprotokoll och bedömningar för Helenelundsskolan

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Södertälje kommun under november 2010-januari 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Helenelundsskolan den 18-19 november 2010.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. Skolbeslutet kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

När tillsynen har genomförts i hela kommunen sammanställs iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen i ett beslut (slutligt beslut). Skolbesluten från samtliga skolor i kommunen fogas då till det beslutet som bilagor. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister senast tre månader efter att kommunbeslutet meddelades.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Helenelundsskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Helenelundsskolan intervjuades rektorn, lärare, annan personal och elever. Vidare fördes samtal med lärare och elever och lektionsbesök genomfördes. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1. Antal elever på Helenelundsskolan

Skolan	Antal elever
Förskoleklass	40
Grundskoleklass	295

Källa Skolans uppgifter december 2010

Helenelundsskolan ligger i kommundelen Lina Hage och ligger i den nordvästra utkanten av Södertälje tätort. Skolverksamheten i Helenelundsskolan innefattar förskoleklass och grundskola med årskurserna 1-7. Läsåret 2009–2010 är första året som årskurs 7 finns på skolan. Kommunens målsättning är att Helenelundsskolan från och med läsåret 2012–2013 ska ha undervisning i årskurserna 1-9. Skolledningen består av en rektor och en biträdande rektor. De två arbetslagen är indelade årskursvis F-3 samt 4-7, med var sin arbetslagsledare.

Tillsynsprotokoll för Helenelundsskolan

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper



Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag



Lärarnas bedömning och utvärdering



Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering



Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande



Tillit till elevens förmåga



Trygghet och studiero



Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)



Undervisningstid och val



Särskilt stöd



Studie- och yrkesvägledning



Avgifter



Rektorns beslutsfattande



Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Helenelundsskolan ser inte till att alla elever ges förutsättningar att nå kunskapsmålen i alla ämnen. Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurserna 3 och 5 indikerar på att elevernas kunskapsresultat behöver förbättras.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.2 Kunskaper
2 kap. 6 § grundskoleförordningen
Kursplanerna

Motivering:

Skolan saknar sammanställningar av andelen elever som nått målen i samtliga ämnen i årskurs 5. Skolan sammanställer däremot resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 och 5. Skolans egna sammanställningar från år 2010 visar att 92 procent av eleverna i årskurs 3 nådde målen i matematik och 84 procent i svenska eller svenska som andraspråk.

Skolverkets statistik från 2009 visar att det endast var 44 procent av eleverna i årskurs 5 som nådde kravnivån i delprovet "Längd, area, skala" i matematik. I det nationella ämnesprovet i engelska 2009 nådde bara 58 procent av eleverna kravnivån i delprovet "Lyssna/förstå (skriva)". I flera av delproven i svenska var det endast 74 procent av eleverna som nådde kravnivån.

Rektorn uppger att varje lärare gör en sammanställning och uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i sin klass i förhållande till de nationella målen i samband med utvecklingssamtalen. Rektorn får en kopia av dessa, men han har inte gjort någon sammanställning av skolans resultat på en skolövergripande nivå.

Skolan har arbetat fram mål för varje årskurs, men enligt rektorn är dessa inte helt aktuella i avvaktan på att den nya skollagen ska träda i kraft. Den lokala pedagogiska planeringen stämmer därmed enligt rektorns uppgift för närvarande inte helt överens med de nationella målen.

I intervjuer med rektor och i samtal och intervjuer med lärare och elever framkommer att det finns en osäkerhet om eleverna ges förutsättningar att nå målen i alla ämnen, bland annat beroende på att stöd inte ges i alla ämnen. Både rektorn och lärarna är vidare osäkra på hur måluppfyllelsen ser ut i ämnen som till exempel teknik, slöjd, musik och bild. Då rektorn inte gör någon sammanställning av hur det går för skolans elever i

alla ämnen på en övergripande nivå är det svårt att få en helhetsbild av skolans resultat.

Ett väl fungerande system för att hjälpa elever i behov av särskilt stöd är en viktig förutsättning för en ökad måluppfyllelse. Tillsynen visar att Helenelundsskolan inte fullt ut kan tillgodose elevernas behov av särskilt stöd. Eleverna får i första hand stöd i ämnena svenska och matematik. Särskilt stöd förekommer även i engelska, men både rektorn och de intervjuade lärarna uppger att detta inte alltid erbjuds de elever som bedöms vara i behov av det. Vidare framgår det av tillsynen att Helenelundsskolans individuella utvecklingsplaner med tillhörande skriftliga omdömen inte ger eleverna tillräckligt med information om deras kunskapsutveckling och vad de behöver arbeta med för att nå en ökad måluppfyllelse. Fokus i de individuella utvecklingsplanerna ligger i de flesta fall på ämnena svenska och matematik, och merparten av de skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av är torftiga och generella i sitt innehåll. Med hänsyn till att en så låg andel av eleverna i årskurs 5 nådde kravnivån i de nationella proven i engelska är det anmärkningsvärt att inte fler individuella utvecklingsplaner beskriver hur eleven ska kunna utvecklas inom detta ämne.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2. Mål och riktlinjer

Motivering:

I intervjuer och samtal med elever och lärare, intervju med rektorn samt vid Skolinspektionens egna observationer framkommer att lärarna i Helenelundsskolan har olika förhållningssätt till eleverna och deras lärande och att detta får konsekvens för lärandesituationen i klassrummet. I samtal och intervjuer med elever framkommer att de inte tycker att undervisningen inom till exempel ämnena engelska, bild och musik är stimulerande och att undervisningen inte är varierad. Eleverna får få utmaningar i sitt lärande. Skolinspektionen ser också exempel på lektioner där det förekommer att flera elever inte är delaktiga eller aktiva. Det tar också lång tid innan undervisningen kommer igång under flera lektioner.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella målen i tillräckligt hög grad.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

Lpo 94, 2. Mål och riktlinjer

Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Eleverna får inom bland annat musik och engelska undervisning enbart av lärare som inte har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Rektorn uppger att skolan har gjort försök att rekrytera lärare som har utbildning i bland annat trä- och metallslöjd och musik, men att det inte har funnits några sådana sökande att anställa. Skolan saknar även lärare med utbildning i svenska som andraspråk.

Intervju med rektorn, samtal och intervjuer med lärare och elever och Skolinspektionens egna observationer visar att det varierar i vilken grad lärarna känner till och arbetar utifrån de nationella målen. Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla vikten av att rektorn tar ansvar för att verksamheten är likvärdig, genom att den fokuseras på elevernas utveckling och lärande.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna genomföra sina arbetsuppgifter.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Inom flera ämnen saknar skolan lärare med utbildning i de ämnen de bedriver undervisning. Det gäller bland annat undervisningen i musik, bild och svenska som andraspråk. Den kompetensutveckling som lärarna får på Helenelundsskolan är dock inte inriktad på att komma till rätta med situationen. I intervjuer med rektorn och i samtal och intervjuer med lärare framkommer att lärarna själva har ansvar för att hitta de utbildningar de vill gå, men att det varierar i vilken utsträckning lärarna genomgår kompetensutveckling.

Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering**Bedömning:**

Rektorn ser inte till att lärarna regelbundet utvärderar elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen utifrån kursplanernas krav.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg

Motivering:

I varje ämne finns en kursplan och kursplanerna anger de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret. I kursplanerna för ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk anges även de mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det tredje skolåret. Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling och muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.

I Helenelundsskolan fokuseras utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling i första hand på ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk. Med hänvisning till att eleverna behöver en solid grund i matematik, svenska och svenska som andraspråk genomför skolan endast utvärderingar av elevernas resultat i engelska i begränsad omfattning. Av intervjuer med rektorn och lärare samt den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av framkommer att elevernas kunskapsutveckling och resultat i Helenelundsskolan i stort sett inte följs upp i några andra ämnen.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att lärarnas arbete med att ge eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling uppfyller författningarnas krav när det gäller de individuella utvecklingsplanerna.

Författningsstöd:

7 kap. 2 § grundskoleförordningen
Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg

Motivering:

Samtliga elever på Helenelundsskolan har en individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen som upprättas vid de utvecklingssamtal som lärare, elev och elevens vårdnadshavare genomför minst en gång per termin.

De individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som Skolinspektionen har tagit del av uppfyller inte författningarnas krav. Bland annat är de inte framåtsyftande på ett tydligt sätt och det framgår inte tydligt vilka insatser som skolan behöver vidta för att eleverna ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. De beskrivningar som finns i de individuella utvecklingsplanerna är överlag mycket kortfattade. Det framkommer sällan någon information om hur eleverna ska utvecklas i andra ämnen än matematik och svenska. I de skriftliga omdömena är beskrivningen av elevens kunskapsutveckling torftig och kopplingen till kursplanens mål är ofta otydlig.

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Bedömning:

Rektorn inhämtar inte tillräcklig kunskap om och följer inte upp lärarnas undervisning.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § första stycket 1985 års skollag
Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Av intervjuer med rektorn och samtal och intervjuer med lärare framkommer att rektorn inhämtar kunskaper om lärarnas undervisning på olika sätt. Rektorn gör regelbundet besök i verksamheten, men besöken är korta och rektorn genomför sällan någon återkoppling till läraren efter besöket. Vid intervju uppger rektorn att han är medveten om att det förekommer nedlåtande tilltal från lärare till elever i skolan samt att en del av skolans undervisning brister i individanpassning och variation. Elever och lärare uppger i samtal och intervjuer att bristande arbetsro under lektionstid påverkar elevernas möjligheter att inhämta kunskaper. Med tanke på skolans låga resultat behöver rektorn ta ett större ansvar för att följa upp och utvärdera undervisningens kvalitet som ett led i det systematiska kvalitetsarbetet och inom ramen för det pedagogiska ledarskapet.

Bedömning:

Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet och använder inte detta underlag för att nå de nationella målen.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § första stycket sista meningen 1985 års skollag
Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling
Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Tillsynen visar att rektorn saknar tillräckligt med underlag för att besluta om bland annat resurser, organisation, kompetensutveckling och stödinsatser, något som kan vara avgörande för kunskapsutvecklingen för eleverna i Helenelundsskolan. Av skolans kvalitetsredovisning, intervju med rektor och intervjuer och samtal med lärare framkommer att det saknas tillräckligt utförliga beskrivningar och fördjupade analyser av skolans resultat. Rektorn och skolans personal diskuterar inte regelbundet skolans kunskapsresultat, undervisningsmetoder och effekten av särskilda stödåtgärder. Syftet med en sådan diskussion i en skola är att identifiera sådana insatser som skulle kunna förbättra elevernas kunskapsresultat så att alla elever ges förutsättningar att nå lägst målen för utbildningen. För att rektorn ska kunna fatta välgrundade beslut i sitt arbete med att utveckla utbildningen är det av central betydelse att de analyser som genomförs grundar sig på fullständiga, aktuella och korrekta kunskapsresultat, både på individ-, grupp och skolnivå. Eftersom rektorn inte i tillräckligt hög grad följer upp och analyserar orsakerna till de resultat som skolan når kan rektorn inte definiera skolans utvecklingsområden och det finns därför inte heller några tydligt definierade åtgärder för utveckling.

Bedömning:

Rektorn utvärderar och omprövar inte regelbundet skolans särskilda stödinsatser

Författningsstöd:

5 kap. 1 § grundskoleförordningen
Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling
Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Enligt rektorn och annan personal finns det elever i Helenelundsskolan som inte får det särskilda stöd de behöver. Stöd ges framför allt i ämnena svenska och matematik och i viss mån även i engelska. Rektorn har inte genomfört någon regelbunden utvärdering av huruvida de stödinsatser som skolan genomfört verkligen lett till förbättrade resultat för eleverna och om de utgör de mest optimala stödinsatserna.

Skolinspektionen vill framhålla vikten av att rektorn skyndsamt skapar rutiner för att garantera att alla elever får det stöd de har behov av och rätt till och för att regelbundet ompröva de särskilda insatser som ges.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Eleverna upplever inte att undervisningen alltid är tillräckligt stimulerande.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för lärande

Lpo 94 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot

Lpo 94 2.2 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

I intervjuer och samtal med lärare och elever i Helenelundsskolan framkommer att vissa elever saknar lusten att lära och att en del elever inte förstår och ser nyttan med det som de ska lära sig. Flera av eleverna vet inte heller hur och vad de ska arbeta med för att öka sina kunskaper och förbättra sina resultat. I andra fall känner eleverna till och genomför den aktuella uppgiften, utan närmare handledning av läraren om målet och syftet med den. Detta medför att eleverna inte alltid upplever att kunskap är meningsfull eller att deras kunskapsutveckling går framåt. Samtal och intervjuer med eleverna samt Skolinspektionens observationer pekar på att det finns elever på skolan som inte möts av tillräckliga utmaningar i sitt lärande. Vissa elever uppger exempelvis att de får lära sig "samma saker" flera gånger om, och på flera lektioner finns det elever som sitter inaktiva utan att läraren ser till att eleven kommer igång igen.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att alla lärare anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Författningsstöd:

Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Lpo 94, 2.2 Kunskaper

Motivering:

Av läroplanen framgår att läraren ska utgå ifrån varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare ska läraren enligt läroplanen organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas utifrån sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Skolinspektionens verksamhetsbesök i Helenelundsskolan visar att det finns brister i anpassningen av undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar. Undervisningen ser i många fall likadan ut för i stort sett alla elever. På flera lektioner arbetar eleverna enskilt och i stort sett i samma takt i läroböckerna, ibland med stöd av envägskommunikation med läraren. Rektorn och skolans lärare uppger att den rådande uppfattningen bland eleverna är att det finns en stark koppling mellan uppgifter i läroböcker och undervisning och att det därför krävs mycket arbete från lärarna för att bedriva en undervisning som inte utgår från läroböckerna. I intervjuer med rektorn och i intervjuer och samtal med lärare framkommer inga analyser av varför denna uppfattning råder bland eleverna. De flesta av eleverna har gått på skolan sedan de började i förskoleklassen och skolan har haft många år på sig att visa eleverna andra fungerande undervisningsmetoder.

De olika erfarenheter och kulturella bakgrunder som eleverna har med sig till skolan påverkar i liten utsträckning undervisningen och följaktligen knyter den inte heller an till elevernas erfarenhetsvärld. Undervisningen och aktiviteterna i skolan har inte utformats utifrån ett flerspråkigt eller interkulturellt perspektiv och innehåll och de relaterar endast i liten grad till något som eleverna känner igen. I den mån lärarna har kunskap om barnens olika erfarenheter och bakgrund påverkar den oftast inte undervisningen i någon högre grad. Den kunskap skolan har om elevernas språk används framförallt för att organisera modersmålsundervisningen.

För varje ämne i grundskolan finns en kursplan som anger de mål undervisningen ska sträva mot och de mål eleven ska ha uppnått efter vissa, angivna, årskurser. När det gäller ämnenas syfte och roll i utbildningen anges till exempel för de samhällsorienterande ämnena att huvuduppgiften är att utveckla elevens kunskaper om människan och hennes verksamhet samt om förändringar i landskapet och i samhället på skilda platser och under skilda tider. Syftet med ämnet är bland annat att stimulera till reflektion över mänskligt tänkande och handlande och över företeelser i samhället. I Helenelundsskolan styrs dock val av innehåll emellertid ofta av läromedlens struktur och av lärarens egen tradition. Det saknas en tydlig anknytning till elevernas bakgrund och erfarenheter. I intervjuer och samtal med lärare och elever framkommer att innehållet i undervisningen oftast tar sin utgångspunkt i läromedel och svensk kultur och tradition och att detta sällan diskuteras. Det är vidare ovanligt med utblickar eller jämförelser med hur fenomen kan se ut på andra håll i världen.

I intervjuer och samtal beskriver lärarna att de tycker att det är svårt att räkna till för alla elever. Lärarna beskriver även att de inte har så stora möjligheter att anpassa undervisningen efter elevernas behov och erfarenheter eftersom de uppfattar att det finns en stor spridning mellan elevernas kunskaper. Detta gör också att undervisningen inte utformas så att eleverna utmanas i sitt lärande. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att undervisningen aldrig kan utformas lika för alla elever. Det är viktigt att skolan organiserar och genomför arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Bedömning

Rektorn ser inte till att alla lärare ger eleverna möjlighet att formulera och pröva antaganden, lösa problem, argumentera och kritiskt granska och värdera påståenden.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2 Mål och riktlinjer

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, mål att sträva mot

Motivering:

Intervjuer med rektorn, samtal och intervjuer med lärare och elever och klassrumsbesök visar att eleverna sällan ges tillfällen för diskussioner och dialoger. Det är inte heller tydligt att val av innehåll och arbetsformer i undervisningen ger stöd för elevernas språk- och kunskapsutveckling. Lektionerna bygger i många fall på ensidig kommunikation mellan lärare och elever samt elevernas eget arbete i skriftliga läromedel.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att lärarna samverkar i tillräckligt hög grad så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Intervjuer med rektorn och intervjuer och samtal med lärarna visar att det endast i begränsad omfattning finns ett samarbete mellan skolans två arbetslag när det gäller undervisningen och undervisningsmetoder. I vissa fall är samarbetet begränsat även inom respektive arbetslag. Detta medför bland annat att lärarna i dagsläget inte har utvecklade samarbetsformer för att utbyta goda exempel, genomföra ämnesövergripande arbeten eller stämna av sina respektive elevers erfarenheter. Det finns ett behov på skolan av att intensifiera samarbetsformerna så att alla elever kan erbjudas en undervisning där de har möjlighet att få överblick och se sammanhang i ett mer långsiktigt, framtåsträvande perspektiv. Det handlar om att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för lärande och läraren ska samverka med andra lärare i arbetet att nå utbildningsmålen.

Bedömning:

Eleverna ges inte tillräckligt med möjligheter att öka sitt inflytande över utbildningens utformning utifrån ålder och mognad.

Författningsstöd:

4 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpo 94, Elevernas ansvar och inflytande

Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer

Motivering:

Skolan har ett fungerande elevråd och vissa klasser har även klassråd. I intervju med rektorn framgår dock att han är osäker på om alla klasser har klassråd. Vid samtal med eleverna framkommer att en del klasser regelbundet har klassråd medan andra inte har det alls.

I intervjuer med rektorn och i intervjuer och samtal med lärare och elever framkommer att det oftast är lärarna som bestämmer hur undervisningen ska utformas och vad eleverna ska göra. I vissa årskurser får eleverna vara med och påverka genom att de kan välja när de vill genomföra ett antal uppgifter som läraren har bestämt. I intervjuer och samtal med eleverna framkommer att eleverna inte tror att de kan klara av att ha inflytande. De uppfattar att deras lärare har en svår uppgift eftersom "vi är så stökiga" och att det därför är svårt för lärarna att erbjuda dem att göra val i undervisningen. Det är i dagsläget upp till varje enskild lärare att försöka ge eleverna möjligheter till inflytande och det varierar i vilken grad detta sker.

Det är viktigt att skolan i enlighet med läroplanen arbetar för att ge eleverna möjligheter till ett ökat inflytande med stigande ålder. Lärarna ska tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

Bedömningsområde: Tillit till elevens förmåga**Bedömning:**

Rektorn och lärarna har inte höga och tydliggjorda förväntningar på elevernas förmåga.

Författningsstöd:

7 kap 2 § grundskoleförordningen

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot

Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer

Motivering:

I intervjuer med rektorn och i intervjuer och samtal med lärare i Helenelundsskolan framkommer att alla elever inte anses ha förutsättningar att nå målen. Språkliga och socioekonomiska förhållanden samt föräldrarnas utbildningsbakgrund uppges vara bidragande faktorer. Dessa faktorer anges även i viss mån som förklaring till eleverna låga kunskapsresultat.

En förutsättning för att eleverna ska få klart för sig vilka förväntningar som finns på dem är att de känner till målen för utbildningen. Rektorn och lärarna på Helenelundsskolan har dock inte i tillräckligt hög grad tydliggjort målen för utbildningen för eleverna, vilket framkommer av intervjuer och samtal med eleverna och i de individuella utvecklingsplanerna. Det finns också en risk att den socioekonomiska och språkliga förklaringsmodell som i många fall framförs av skolans personal påverkar förväntningarna på elevernas studieresultat på ett negativt sätt. Det är angeläget att rektorn tillsammans med lärarna diskuterar och säkerställer att höga och tydliga förväntningar finns på elevernas förmåga för att förbättra måluppfyllelsen och elevernas kunskapsresultat. Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper och stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Ordningsreglerna efterlevs inte. Alla lärare tar heller inte ansvar för att de regler som är fastställda för skolan följs.

Författningsstöd:

6 kap. 8 b § grundskoleförordningen
Lpo 94, 2.1 Normer och värden, Riktlinjer

Motivering:

I intervjuer och samtal med elever i skolan framkommer att eleverna väl känner till skolans ordningsregler. Eleverna upplever dock att framförallt de äldre eleverna inte följer reglerna och att alla lärare inte arbetar för att reglerna ska följas. Skolans rektor och lärare uppges vid intervjuer och samtal att de vuxna på skolan inte alltid har samma förhållningssätt till reglerna. Detta bekräftas under Skolinspektionens verksamhetsbesök i skolan.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att all personal på skolan arbetar för att relationerna mellan vuxna och elever och elever/elever bygger på respekt och ömsesidigt förtroende

Författningsstöd:

1 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Lpo 94, 2.1 Normer och värden

Motivering:

I samtal och intervjuer beskriver så väl elever som lärare i Helenelundsskolan att det finns brister när det gäller arbetsron. Detta styrks av de verksamhetsbesök som inspektörerna genomförde vid tillsynen. Det handlar dels om incidenter under lektioner, dels om störande ljud från korridorer och andra klassrum. Det framkommer även att den bristande studieron försvårar elevernas möjligheter att fokusera på arbetet och lärarnas möjligheter att se till alla sina elevers individuella behov.

I samtal och intervjuer med lärare och elever samt under verksamhetsbesöken framkommer vidare att relationerna mellan lärare och elever och elever och elever inte i tillräcklig omfattning präglas av respekt och ömsesidigt förtroende. Det framkommer vidare att skolans lärandemiljö inte alltid utgår ifrån ett tillåtande och samarbetsorienterat arbetssätt. Det finns stora skillnader mellan lärarna när det gäller förhållningssätt avseende arbetsro och respektfullt bemötande mellan elever. Utöver detta har lärare och elever inte alltid ett respektfullt bemötande gentemot varandra. Tillsynen visar även att det finns lärare som har en nedlåtande attityd mot eleverna, vilket framkommer under vissa lektioner. Samtal och intervjuer med elever och verksamhetsbesök visar också att det förekommer hot om kollektiva bestraffningar.

Eleverna ska mötas med respekt för sin person och sitt arbete i skolan. Skolan ska även sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet, vilja och lust att lära. Lärarna ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att det på skolan bedrivs ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling och att detta dokumenteras i en plan mot kränkande behandling.

Författningsstöd:

14 a kap. 6-8 §§ 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

Motivering:

I intervjuer med rektorn och intervjuer och samtal med lärare och elever framkommer att skolan har ett gemensamt förhållningssätt för att förebygga och förhindra kränkningar. Skolan har exempelvis ett elevhälsoteam som gör punktinsatser och i viss mån arbetar med förebyggande verksamhet. Det saknas dock ett målinriktat förebyggande värdegrundsarbete som omfattar samtlig personal på skolan och det arbete som pågår har ibland karaktären av att vara akutinsatser. Av de enkätundersökningar skolan har gjort och i intervjuer och samtal med elever och lärare framgår att Helenelundsskolan inte är en trygg miljö för alla elever. Det förekommer exempelvis bristande respekt, olämpligt språkbruk och kränkningar mellan elever.

I de fall kränkningar kommer till personalens kännedom försöker man enligt rektorn och skolans personal i möjligaste mån agera. Åtgärderna har dock inte varit tillräckliga då vissa elever enligt skolans egna uppgifter varit utsatta för kränkande behandling under en längre tid. Sammantaget saknar skolan ett systematiskt och långsiktigt arbete, där såväl personal som elever deltar, för att ge eleverna en trygg och god miljö för sin utveckling och sitt lärande.

Enligt rektorn ska värdegrundsarbetet genomsyra all verksamhet på skolan, men detta fungerar inte tillfredsställande. Rektorn och skolans personal uppger vid samtal och intervjuer bland annat att värdegrundsarbetet inte kontinuerligt integreras i den löpande undervisningen. Orsakerna till detta är enligt rektorn och skolans personal tidsbrist och en osäkerhet om hur värdegrundsarbetet ska integreras i själva ämnesundervisningen. Utöver detta uppger flera av de intervjuade lärarna att de värdegrundsfrågor som är aktuella på skolan, exempelvis vikten av tolerans för varandras olikheter, är så laddade att de upplever det som svårt att genomföra ett relevant värdegrundsarbete där känsliga och laddade områden lyfts fram och diskuteras.

Helenelundsskolans årliga plan mot kränkande behandling innehåller beskrivningar av vilka insatser som ska genomföras under året. Skolan har som kartläggning bland annat genomfört en enkätundersökning bland eleverna. Det framgår dock inte om insatserna utgår från en kartläggning av skolans specifika behov. Insatserna behöver därför anpassas till verksamheten och grundas på en kartläggning. Inte heller redogörs för uppföljning av åtgärder vidtagna under det föregående årets arbete. Eleverna har utöver deltagande i enkäten inte deltagit i utformningen av skolans plan mot kränkande behandling och av intervjuerna framgår vidare att de inte har någon större kännedom om planen.

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Undervisningstid och val

Bedömning:

Rektorn ser inte till att elever erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Författningsstöd:

4 kap. 3 a § första stycket första meningen 1985 års skollag
1 kap. 2 § första stycket grundskoleförordningen,
Kursplanerna för ämnet teknik och hemkunskap.

Motivering:

Eleverna i Helenelundsskolan få ingen undervisning i ämnet hemkunskap förrän i årskurs 6. De ges därmed inte förutsättningar att nå kursplanernas mål för ämnet i årskurs 5.

I intervjuer och samtal med elever och lärare framkommer att det inte är tydligt att undervisning i ämnet teknik ges till eleverna. Även rektorn i Helenelundsskolan uppger vid intervju att det är osäkert om eleverna erbjuds undervisning i ämnet teknik och att det är osäkert om eleverna ges förutsättningar att nå kursplanernas mål i ämnet teknik i årskurs 5.

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av är av varierande kvalitet och uppfyller inte alltid författningarnas krav.

Författningsstöd:

5 kap. 1 § tredje och fjärde stycket grundskoleförordningen

Motivering:

Skolans dokumentation och samtal och intervjuer med lärarna visar att åtgärdsprogram skrivs i framförallt svenska och matematik för de elever som bedöms ha behov av särskilda stödinsatser.

Flera av lärarna uppger att de känner sig osäkra på hur åtgärdsprogrammen ska utformas och hur de ska fungera som hjälpmedel i stödverksamheten. De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av är av varierande kvalitet. Flera av åtgärdsprogrammen redogör inte tillräckligt tydligt för elevens behov och hur skolan ska ar-

beta för att tillgodose elevens behov. Det framgår inte heller hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Bedömning:

Särskilt stöd ges inte till alla elever som har svårigheter i skolarbetet.

Författningsstöd:

1 kap. 2 § andra stycket sista meningen 1985 års skollag
2 b kap. 1 § andra stycket 1985 års skollag
4 kap. 1 § andra stycket 1985 års skollag
5 kap. 1 och 4 §§ grundskoleförordningen
Lpo 94, 2.2 Kunskaper
Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Motivering:

Rektorn och lärarna uppger i intervjuer och samtal att inte alla elever som bedöms ha behov av det får det stöd de behöver. Särskilt stöd ges i stort sett uteslutande i ämnena svenska och matematik, men i vissa fall även i engelska. Men både rektorn och de intervjuade lärarna uppger att detta inte alltid erbjuds de elever som bedöms vara i behov av det. Skolinspektionen vill påpeka att det är mycket angeläget att rektorn ansvarar för att de elever som är i behov av särskilt stöd också får detta i alla ämnen, särskild med tanke på att skolans resultat behöver förbättras.

Bedömning:

Studiehandledning på modersmål ges inte till alla elever som har behov av det

Författningsstöd:

5 kap. 2–3 §§ grundskoleförordningen

Motivering:

En stor andel av eleverna i Helenelundsskolan har annat modersmål än svenska. Rektorn och lärarna anser att det finns ett stort behov av studiehandledning på modersmålet bland eleverna och att sådan studiehandledning inte kan ges till alla elever som är i behov av det. Detta gäller både de språk som eleverna bedöms behöva få studiehandledning i och de ämnen där studiehandledning bedöms vara nödvändigt. Hur väl studiehandledningen fungerar varierar också mellan olika språk. För de större språkgrupperna är studiehandledningen mer strukturerad och regelbunden medan den inom andra språk endast ges i begränsad omfattning. Enligt rektorn och skolans personal beror detta på att kostnaden för studiehandledning är så pass omfattande samt på bristande tillgång till studiehandledare i de aktuella språken.

Bedömningsområde: Rektors beslutsfattande**Bedömning:**

Rektorn fattar inte alltid beslut enligt bestämmelserna.

Författningsstöd:

2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen

5 kap. 1 § grundskoleförordningen

5 kap. 10 § grundskoleförordningen

8 kap. 1 § grundskoleförordningen

Motivering:

Vissa elever på Helenelundsskolan får undervisning i svenska som andraspråk istället för undervisning i svenska. Det är dock oklart om alla elever som har behov av det får undervisning i svenska som andraspråk. Intervjuer och samtal med lärare visar att det finns en osäkerhet angående när elever ska läsa svenska eller svenska som andraspråk och vad andraspråksinläring innebär. Skolan har heller ingen lärare som har en fullständig utbildning i svenska som andraspråk. Det finns inte heller någon kompetensutvecklingsplan för att öka lärarnas generella kompetens inom andraspråksinläring.

I intervjuer med rektor och i intervjuer och samtal med lärare framkommer att det saknas fungerande rutiner för hur nyanlända elever ska tas emot på skolan. Skolan uppger att de skulle vilja att det fanns kommungemensamma riktlinjer för detta. I intervjuer och samtal framkommer också att det finns en begreppsförvirring när det gäller nyanlända elever. I vissa fall talar skolan om nyanlända elever när det handlar om elever som gått på skolan i ett par år.

De beslut som Skolinspektionen fått ta del av gällande anpassad studiegång uppfyller inte författningarnas krav. I Södertälje kommun är beslutanderätten angående anpassad studiegång delegerad till rektorn. Det saknas på de beslut Skolinspektionen fått ta del av dock tydliga uppgifter om hur anpassningen har utformats och vilka ämnen som har tagits bort.

I intervjuer med rektorn och i samtal och intervjuer med lärare framkommer att det finns elever på skolan som får hela sin undervisning i en liten grupp och inte tillsammans med sin ordinarie klass. Rektorn har inte fattat något beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för dessa elever. Skälet uppges vara att rektorn inte har uppfattat att en enskild elev som har undervisning på detta sätt ska betraktas som tillhörande en särskild undervisningsgrupp. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp ska fattas i enlighet med författningarnas krav. Vidare ska överklagandehänvisning finnas i de fall elever placerats i en särskild undervisningsgrupp.